Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta

LiV@eduskunta.fi

LAUSUNTO HALLITUKSEN ESITYKSEEN LAIKSI POSTILAIN MUUTTAMISEKSI

Lausunnossani on huomioitu etenkin harvaan asuttujen alueiden näkökulma postilakiesitykseen.

LAATUSTANDARDI

Postin kulkunopeus kotimaassa tulee säilyttää vähintään nykyisellä tasolla eli yleispalvelutuotteista 95% oltava perillä jättöpäivää seuraavana toisena päivänä. Postilähetyksen kulkunopeudella on edelleen tärkeä merkitys kansalaisille ja yrittäjille laajoilla alueilla, missä sähköisen viestinnän toimivuus on usein hidasta ja epävarmaa. Maaseudulla toimivat yrittäjät ovat kertoneet, että täsmällisesti toimiva fyysinen postinkulku on heille välttämättömyys. On huomioitava myöskin ne ihmiset, jotka eivät osaa tai joilla ei ole mahdollisuutta käyttää sähköisiä kanavia. Heitä on paljon harvaan asutuilla alueilla.

Visiot digitaalisista palvelukanavista eivät ole palveluiden käyttäjien näkökulmasta realistista arkea vielä lähivuosina. On tutkittu, että viranomaiskanavien siirtäminen pelkästään sähköiseen palveluun syrjäyttää vähintään 500 000 kansalaista. Perinteisille postipalveluille on siis edelleen runsaasti tarvetta, ennen kuin on saatu rakennettua toimiva ja kaikki kansalaiset vastaavalla tavalla tavoittava helppokäyttöinen sähköinen järjestelmä. Tässä pätee prof. Wiion teesi. ”Lähitulevaisuutta ennustettaessa sorrutaan yliarviointiin kehityksen nopeudessa

On täysin perusteltua vaatia, että Postin tehokkaan käsittely-, kuljetus- ja jakeluverkoston avulla säilytetään kulkunopeusstandardi nykyisellään.

Posti Oy:n liiketulos vv. 2005 -2015 oli yhteensä n.547 miljoonaa euroa, ja omistajalle eli Suomen valtiolle maksetut osingot n. 148 miljoonaa euroa. Yleispalveluvelvoite ja viiden päivän jakelu ei tähän peilaten ole Posti OY:lle rasite. Eikä myöskään tehotonta toimintaa. Pikemminkin se on laadukkaasti toteutettuna ja koko jakeluverkon kokonaisvaltaisesti ja monipuolisesti hyödyntäen mahdollisuus, kun kehitetään korvaavia palveluita vähenevän postivolyymin tilalle yhteistyössä julkisen palvelun toimijoiden kanssa. Tällaisia voisivat olla mm. yhteispalvelupisteet sähköisen asioinnin tukemiseen, jotka olisivat Postin ylläpitäminä Postin myymälöiden yhteydessä. Samoin harvaan asutulla alueella postinjakelun yhteydessä voisi jakaja hoitaa valtakirjamenettelyllä asiakkaan sähköisiä palveluita mobiililaitteilla.

KILPAILU JA HANKINTAMENETTELY

Postilla on jo nykyisen lain puitteissa mahdollisuus käyttää, ja posti on käyttänytkin, hankintamenettelyä silloin, kun se on ollut tarkoituksenmukaista ja taloudellisesti kannattavaa.

Pakollinen hankintamenettely lisäisi harvaan asutuilla alueilla postinjakelun kokonaiskustannuksia ja epävarmuutta jakeluverkon toimivuudesta. On myös kyseenalaista, syntyykö tällaisilla alueilla aitoa kilpailua vähäisten volyymien ja toimijoiden harvalukuisuuden vuoksi.

Esimerkki: Jakelureitillä on pituutta 270 km. Reitillä jaetaan posti n.450-500 talouteen. Reitin varrella on kuusi n. 20-50 talouden kyläyhteisöä ja 10 pientä yritystä. Lisäksi reittiin kuuluu pieni osa taajama-alueen jakelua.

Kun Posti toteuttaa tämän reitin jakelun, koko prosessi; lajittelu, kuljetus, jakelu tapahtuu tehokkaasti ilman ylimääräisiä kustannuksia yhden työntekijän toimesta.

Jos hankintamenettelyn kautta sama reitti tulisi esim. kahden eri toimijan toteutettavaksi, ylimääräisiä kokonaiskuluja tulee itse hankintamenettelyn järjestämisestä, ja kalustosta aiheutuvat ja muut sivukulut kasvavat verrattuna yhteen toimijaan. Em. tapauksessa Posti OY hoitaisi edelleenkin postin lajittelun ja kuljettamisen. Näin prosessi pirstoutuu, mahdollisuudet prosessihäiriöihin kasvaisivat ja tehokkuus kärsii.

Lailla ei pidä asettaa lisävelvoitteita yleispalveluvelvoitteen lisäksi, vaan Postilla tulee olla yhdenvertaiset mahdollisuudet myös markkinaehtoisen toiminnan harjoittamiseen verrattuna muihin postiyrityksiin.

Postidirektiivin muuttamista koskevan direktiivin 2008/6/EY johdanto-osassa on muun ohella todettu, että kilpailun ja valinnanvaran lisääntymisen vuoksi jäsenvaltioilla olisi oltava käytössään enemmän joustavuutta valita kaikkein tehokkain ja tarkoituksenmukaisin mekanismi yleispalvelun saatavuuden takaamiseksi.

Pakollinen hankintamenettely ei nimenomaan lisää joustavuutta.

KOLMI- JA VIISIPÄIVÄISEN JAKELUN RAJAN MÄÄRÄYTYMINEN

Lakiesityksessä sanotaan: "Esityksessä ehdotetaan lakiin lisättäväksi uusi 17 §:n 2 momentti, joka varmistaisi viisipäiväisen jakelun säilymisen Viestintäviraston määrittelemillä alueilla. Ehdotetussa 2 momentissa ei olisi mahdollista poiketa viisipäiväisen jakelun vaatimuksesta."

Sekä lisäksi: " Viestintäviraston on selvitettävä vuosittain, miltä osin sanomalehtien varhaisjakeluverkkoihin on tehty muutoksia, ja tarvittaessa määriteltävä edellä tarkoitetut alueet uudelleen.

Tämä voi tarkoittaa käytännössä esim. sitä, että viestintäviraston tehtyä vuosittaisen selvityksen ja määrittelyn viisi- ja kolmipäiväisen jakelun alueista, varhaisjakelua harjoittava toimija lopettaakin

kuukauden sisällä varhaisjakelun osassa tätä aluetta kannattamattomana. Lakiesityksen perusteella se alue jäisi lähes vuodeksi kolmipäiväisen jakelun piiriin vaikka niin ei tulisi olla.

On ennenkuulumatonta, että kansalaisia eriarvoistavan lainkohdan määräytyminen ja toteutuminen alistettaisiin tosiasiassa täysin markkinaehtoisen toimijan mielivaltaisten tulostavoitteiden varaan.

Selkeämpää on, että säilytetään viisipäiväinen jakelu tasapuolisesti koko maassa. Koko maan kattava viisipäiväinen yleispalveluvelvoite tukee kaikenlaista fyysistä viestinvälitystä

18 §. Poikkeukset keräily- ja jakelutiheydestä. Lain 18 §:n 1 momenttia esitetään muutettavaksi siten, että yleispalvelun tarjoajalla on oikeus poiketa 17 §:ssä säädetystä keräily- ja jakelutiheydestä, jos kyseessä on vaikeakulkuisella saaristo- tai erämaa-alueella sijaitseva talous**.**

Tätä poikkeusta ei tule sallia mantereella siellä, mihin on ympärivuotinen kulkumahdollisuus autolla.

KOKONAISTALOUDELLINEN ARVIO

Lakiesityksen arviot kokonaistaloudellisista vaikutuksista ovat osin ristiriitaisia, eikä kaikkia vaikutuksia, mm. tulon menetyksiä ole otettu huomioon. Säästöt tuskin toteutuvat arvioidulla tavalla ja osin vaikutukset voivat olla jopa negatiivisia.

TYÖLLISYYSVAIKUTUKSET

Jakelupäivien vähentäminen viidestä kolmeen aiheuttaisi massiiviset irtisanomiset Postissa ja heikentäisi toimeentuloa myös osalla töihin jäävistä osa-aikaistamisen muodossa.

Jyrki Sutinen

Pääluottamusmies, PAU

Posti, Lapin postituotantoalue